

Vymáhanie pohľadávok – zákonné možnosti podnikateľa pri neuhradených faktúrach

JUDr. Jozef Lukajka, PhD.
advokát

Možno konštatovať, že či už na strane veriteľa, alebo dlžníka, nie je vymáhanie pohľadávok príjemné. Ak však podnikateľ proti vzniku pohľadávok vynakladá úsilie na prevenciu, je možné efektívne obmedziť vznik pohľadávok. Ak teda podnikáte, určite je dobré vedieť odpovede na otázky ako napr.: Ako možno overiť obchodného partnera? Ako zabezpečiť pohľadávku? Ako vymáhať pohľadávku? Aké sú náležitosti podania pohľadávky? Ako sa vykonáva exekúcia? A kedy je exekúcia zastavená? Ak Vás táto téma zaujíma, poďme sa spolu pozrieť na odpovede.

Overenie a zabezpečenie pohľadávky

Môžeme konštatovať, že najcennejšou komoditou v dnešnej dobe technológii sú informácie. Pre podnikateľa je jednoduchšie uzavrieť „obchod“ so stálym obchodným partnerom ako s novým potencionálnym obchodným partnerom, kde riziko nesplatenia pohľadávok môže byť podstatne vyššie. Avšak v podnikateľskej praxi je bežné, že podnikateľovi nesplatí pohľadávky v lehote splatnosti, v horšom prípade vôbec, ani overený a stály obchodný partner. Ako si teda môže podnikateľ „zabezpečiť“ pohľadávku? V prvom rade odporúčame zistiť bonitu partnera. Čo slúži na minimalizáciu rizík, ktoré môžu z podnikania s daným podnikateľom plynúť. Taktiež je vhodné komplexné posúdenie, či je obchodný partner schopný do budúcnosti plniť svoje záväzky (aj keď takéto zistenie, nie je zárukou aj do budúcnosti).

Treba podotknúť, že ak si podnikateľ vyberá nového potencionálneho obchodného partnera, už pri kroku uzatvorenia zmlúv si možno všimnúť, či ide alebo nejde o spoľahlivého obchodného partnera. Konanie, ktoré môže nasvedčovať, že ide o rizikového obchodného partnera možno vidieť v zbavovaní sa zodpovednosti, napr. pri nesúhlase s použitím primeraného zabezpečovacieho inštitútu.

Vzájomná dôvera férovosť a spoľahlivosť by nemala chýbať v žiadnom obchodnom vzťahu. No v dnešnej dobe sa podnikateľ nemôže len na toto spoliehať. Ako teda možno overiť obchodného partnera a kde je možné vyhľadať podstatné informácie o potencionálnom, či stálom obchodnom partnerovi?

Na vyhľadanie a overenie podstatných informácií odporúčame verejne dostupné registre:

Kontrola IČO, DIČ a IČ DPH

Pri overení firmy je IČO, DIČ a IČ DPH jednou zo základných náležitostí, ktoré je potrebné si všimnúť. Uvedené skratky nám napovedia či konkrétna spoločnosť naozaj existuje, je registrovaná pre daň z príjmov a pre daň z pridanej hodnoty. IČO si vie každý podnikateľ prekontrolovať v Obchodnom registri prípadne v Živnostenskom registri. Podnikateľ si tu vie zistiť aj údaje ako právna formu, predmet podnikania danej spoločnosti, poprípade informácie o spoločnosti ako: kto je konateľ a spoločníci. Tieto personálne informácie sú dôležité, nakoľko podnikateľ tak môže zistiť, či potencionálny obchodný partner nevystupuje aj v iných spoločnostiach, alebo či nemá väzby na iné spoločnosti. Pojem „biely koň“ už v dnešnej dobe každý podnikateľ zrejme počul. Na stránke finančnej správy si môže podnikateľ prekontrolovať DIČ potencionálneho obchodného partnera. Na tejto stránke je taktiež možné zistiť zoznam, ktoré daňové subjekty sú registrované pre DPH. A teda je možné nájsť informácie o tom, či je IČ DPH platné a tiež informáciu prečo bolo potencionálnemu obchodnému partnerovi pridelené. Podnikateľ by si taktiež mal prekontrolovať zoznam platiteľov dane z pridanej hodnoty, u ktorých bola zrušená registrácia pre DPH. Nakoľko spolupráca s takýmito subjektmi by taktiež mohla znamenať určité riziko.

Kontrola úhrady odvodov a dane

Na webových stránkach finančného riaditeľstva, Sociálnej poisťovne, Zdravotnej poisťovne. Podnikateľ si môže preveriť a následne aj ďalej sledoval informácie, či si potencionálny, alebo stály obchodný partner splnil daňové povinnosti, poprípade preveril skutočnosti ako sa obchodnému partnerovi darí a darilo po stránke finančnej – informácie o zadlženosti vývoji tržieb, rentabilita a pod.

Kontrola exekúcií, dražieb, konkurzov a reštrukturalizácie

Na webových stránkach Centrálného registra exekúcií, Registra poverení na vykonanie exekúcie, na Notárskom centrálnom registri dražieb, Obchodnom vestníku. Ide teda o preverenie právnych informácií o možnom konkurze, reštrukturalizácii, dražieb či exekúcií.

Kataster nehnuteľností

Preveriť bonitu resp. majetok potencionalneho, či stáleho obchodného partnera možno aj cez kataster nehnuteľností. Tu možno preveriť či je obchodný partner vlastníkom alebo spoluvlastníkom nehnuteľností.

Register partnerov verejného sektora

Register partnerov verejného sektora je informačný systém verejnej správy, v ktorom sú údaje tak o partneroch verejného sektora, tí sú v tomto registri povinne registrovaní, ako aj údaje o koncových užívateľoch výhod a údaje o oprávnených osobách, ktoré zapísali partnerov verejného sektora do RPVS. Register partnerov verejného sektora upravuje zákonom č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora. Tento register funguje v elektronickej forme a jeho prevádzkovateľom je Ministerstvo spravodlivosti SR.

Na základe vyššie uvedených informácií má tak podnikateľ možnosť získať prehľad o platobnej schopnosti, disciplíne a o kvalite poskytovaných služieb, čo zvyšuje istotu podnikateľa, že jeho pohľadávka bude vyplatená.

Je potrebné zdôrazniť, že ak má potencionalny, či stály obchodný partner dlh nízky a len jeden povedzme voči napr. Zdravotnej poisťovni, nemusí to ešte v konečnom dôsledku znamenať nespoľahlivosť obchodného partnera. Každý prípad je potrebné posudzovať individuálne. Nemusí ísť o platobnú neschopnosť, ale napríklad len o zle zadané údaje pri bankovom prevode.

Taktiež poukazujeme na to, že nie je postačujúce vyhodnotiť a prekontrolovať potencionalneho obchodného partnera len pri začiatku resp. pred začatím spolupráce, ale je viac ako odporúčané, aby podnikateľ vykonával takéto kontroly pravidelne aj u stálych obchodných partnerov a tak predišiel potencionalnym negatívnym dôsledkom, ktoré sa plynutím času môžu výrazne stupňovať.

Zabezpečenie pohľadávky

Prvý krok ako zabezpečiť pohľadávku, je ako sme už spomínali, výber a preverenie bonity resp. solventnosti obchodného partnera, ďalším krokom je uzavrieť spravodlivú a vyváženú zmluvu. Cieľom každého podnikateľa je vyvíjať dostatočnú aktivitu, aby zo strany obchodného partnera nedošlo k porušeniu zmluvných podmienok a teda k vzniku dlhu. Pod zabezpečením pohľadávky možno rozumieť súhrn právnych prostriedkov, ktorými si podnikateľ vytvára predpoklad, aby bola jeho pohľadávka uspokojená v prípade ak by dlžník nesplnil svoj dlh včas. Právne prostriedky zabezpečenia pohľadávky preto plnia najmä tieto funkcie:

- Preventívnu funkciu - dlžník je vedený, aby pohľadávku splatil
- Zaisťovaciu funkciu - zaisťujú uspokojenie pohľadávky
- Uhradzovaciu funkciu – ak nedôjde k uhradeniu pohľadávky, nastupuje náhradné uspokojenie.

Samozrejme, podnikateľ si nikdy nemôže byť istý s uhradením pohľadávky. Nie je možné právnymi prostriedkami vylúčiť toto riziko, avšak je možné ho aspoň minimalizovať.

Zabezpečenie pohľadávky je možné týmito inštitútmi:

- **Zmluvná pokuta podľa § 300 až 302 Obchodného zákonníka.** Ide o akúsi zábezpeku v prípade, ak by obchodný partner nesplnil svoje zmluvné záväzky. Je na vzájomnej dohode oboch strán akú bude mať pokuta výšku. Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, a to až do výšky škody, ktorá vznikla do doby súdneho rozhodnutia porušením zmluvnej povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta. Ak aj dôjde zo strany obchodného partnera (v pozícii dlžníka) k uhradeniu pokuty neznamená to, že nemusí uhradiť pohľadávku.
- **Zmluvná pokuta podľa § 544 až 545a Občianskeho zákonníka.** Ak strany dojednávajú pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti zmluvnú pokutu, je účastník, ktorý túto povinnosť poruší, zaviazaný pokutu zaplatiť, aj keď oprávnenému účastníkovi porušením povinnosti nevznikne škoda. Zmluvnú pokutu možno dojednať len písomne

a v dojednaní musí byť určená výška pokuty alebo určený spôsob jej určenia. V prípade neprimerane vysokej pokuty môže dôjsť k jej zníženiu súdom s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti. Ak veriteľ nie je oprávnený požadovať náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti, na ktorú sa zmluvná pokuta vzťahuje, súd prihliadne aj na výšku škody, ktorá porušením povinnosti vznikla, a na to, o koľko zmluvná pokuta presahuje rozsah vzniknutej škody.

- **Ručenie podľa § 303 až 312 Obchodného zákonníka.** V zmysle § 303 Obchodného zákonníka sa tak dlžníkovým ručiteľom stáva ten kto veriteľovi písomne vyhlási, že ho uspokojí, ak dlžník voči nemu nespĺnil určitý záväzok. Ručením tak v zmysle § 304 Obchodného zákonníka možno zabezpečiť len platný záväzok dlžníka, alebo jeho časť. Vzniku ručenia však nebráni, ak záväzok dlžníka je neplatný len pre nedostatok spôsobilosti dlžníka brať na seba záväzky, o ktorom ručiteľ v čase svojho vyhlásenia o ručení vedel.
- **Ručenie podľa § 546 až 550 Občianskeho zákonníka.** V zmysle § 546 Občianskeho zákonníka, dohodou účastníkov možno zabezpečiť pohľadávku ručením. Ručenie vzniká písomným vyhlásením, ktorým ručiteľ berie na seba voči veriteľovi povinnosť, že pohľadávku uspokojí, ak ju neuspokojí dlžník. Ručenie tak vzniká na základe písomnej dohody. Ak teda dlžník neuhradí pohľadávku, ručí za jej zaplatenie ručiteľ. Dlžník môže mať aj viacero ručiteľov a ručenie ručiteľom môže byť na celú pohľadávku alebo len na jej časť. Povinnosťou veriteľa je pri vymáhaní dlhu najskorej upozorniť na úhradu dlžníka a ak nedôjde k splateniu možno vymáhať uhradenie dlhu od ručiteľa.
- **Dohoda o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov podľa §551 Občianskeho zákonníka.** V zmysle §551 Občianskeho zákonníka tak uspokojenie pohľadávky možno zabezpečiť písomnou dohodou medzi veriteľom a dlžníkom o zrážkach zo mzdy; zrážky zo mzdy nesmú byť väčšie, než by boli zrážky pri výkone rozhodnutia. Proti platiteľovi mzdy nadobúda veriteľ právo na výplatu zrážok okamihom, keď sa platiteľovi dohoda predložila.
- **Záložná zmluva podľa § 552 Občianskeho zákonníka.** V zmysle § 552 Občianskeho zákonníka tak pohľadávku možno zabezpečiť aj záložnou zmluvou. Ako sa zabezpečuje pohľadávka zálohom veci alebo práva, je upravené v časti o vecných

právach. Záložné právo tak slúži k akémusi zabezpečeniu pohľadávky v prípade nesplnenia dlhu včas. Pohľadávku možno uspokojiť zo zálohu. Aj duševné vlastníctvo môže mať podobu zálohu.

- **Úrok z omeškania podľa § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka.** Ak je dlžník v omeškaní so splnením peňažného záväzku alebo jeho časti, vzniká veriteľovi, ktorý si splnil svoje zákonné a zmluvné povinnosti, právo požadovať z nezaplatenej sumy úroky z omeškania vo výške dohodnutej v zmluve, a to bez potreby osobitného upozornenia.
- **Zabezpečenie záväzkov prevodom práva podľa §553 až 553e Občianskeho zákonníka.** V zmysle ustanovení §553 až 553e Občianskeho zákonníka, splnenie záväzku možno zabezpečiť dočasným prevodom práva dlžníka alebo tretej osoby v prospech veriteľa. Pri zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva sa tak dočasne prevádza vlastníctvo k prevádzanej veci podľa všeobecných ustanovení o nadobudnutí vlastníctva zmluvou. Ak je prevádzané právo zapísané v katastri nehnuteľností alebo v inom verejnom registri, veriteľ je povinný oznámiť dočasnosť prevodu práva v katastri nehnuteľností alebo v inom verejnom registri. Zmluva o zabezpečovacom prevode práva sa musí uzatvoriť písomne. Až do zániku zabezpečovacieho prevodu práva veriteľ nie je oprávnený preveďené právo previesť ďalej na inú osobu ani ho inak zaťažiť v prospech inej osoby. Ak zabezpečený záväzok nie je riadne a včas splnený, veriteľ je oprávnený začať výkon zabezpečovacieho prevodu práva a preveďené právo speňažiť spôsobom uvedeným v zmluve alebo dražbou podľa osobitného zákona.
- **Zabezpečovacie postúpenie pohľadávky podľa § 554 Občianskeho zákonníka.** Pohľadávku možno zabezpečiť postúpením pohľadávky dlžníka alebo pohľadávky tretej osoby na veriteľa ak to osobitný zákon nevylučuje. Ide teda o právny úkon kedy veriteľ postúpi svoju pohľadávku na iného veriteľa a to i bez súhlasu dlžníka. Veriteľ je však povinný o tomto postúpení pohľadávky informovať dlžníka. Ide o akýsi trojuholník medzi pôvodným veriteľom, novým veriteľom (tzv. postupníkom) a dlžníkom. Nový veriteľ tak prebratím pohľadávky získa právo pohľadávku vymáhať.

- **Zábezpeka podľa §555 až 557 Občianskeho zákonníka.** Závazok dať zábezpeku možno splniť najmä zriadením záložného práva alebo spôsobilými ručiteľmi. Nikto nie je povinný prijať vec alebo právo ako zábezpeku do sumy vyššej, než koľko sú dve tretiny ich odhadnej ceny. Vklady v peňažných ústavoch a štátne cenné papiere sú spôsobilou zábezpekou do celej svojej výšky.
- **Uznanie dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka.** Ak niekto uzná písomne, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu aj výšky, predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval. Pri premlčanom dlhu má také uznanie tento právny následok, len ak ten, kto dlh uznal, vedel o jeho premlčaní.
- **Uznanie záväzku podľa § 323 Obchodného zákonníka.** Ak niekto písomne uzná svoj určitý záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania. Tieto účinky nastávajú aj v prípade, keď pohľadávka veriteľa bola v čase uznania už premlčaná. Uznanie záväzku má účinky aj voči ručiteľovi.

**Celý článok je k dispozícii pre predplatiteľov našich služieb.
Získajte tento a ďalšie odborné komentáre od našich autorov.
Viac informácií na www.cus.sk/newsletter.php**

www.cus.sk

